

KUNNALLISVAALIT TAMPEREELLA 2004

Outi Teittinen
Eija Uurtamo

Sisällysluettelo

1. Johdanto	4
2. Vaaliosallistumisen edistäminen	4
3. Ehdokkaiden rekrytointi	6
4. Paikalliset vaaliteemat.....	6
5. Äänestysaktiivisuus	8
5.1 Äänioikeutetut	8
5.2 Äänestysaktiivisuus vuoden 2004 kunnallisvaaleissa ja aiemmin.....	8
5.3 Äänestysaktiivisuus äänestysalueittain.....	10
5.4 Nuorten äänestysaktiivisuus	12
5.5 Ulkomaiden kansalaisten äänestysaktiivisuus	13
6. Vaalitulokset.....	13
6.1 Valtuuston kokoonpano ja sen muutokset.....	15
6.2 Valtuustokokoonpanon uusiutuminen henkilötasolla.....	16
7. Sosiaalisen edustavuuden toteutuminen	17
8. Vaalien vaikutus muiden luottamushenkilöpaikkojen jakoon.....	18

Tiivistelmä

Vuoden 2004 kunnallisvaalit järjestettiin lokakuun 20. päivä. Vaaleihin osallistuttiin vilkkaammin kuin neljä vuotta aikaisemmin. Äänestysprosentti oli koko maassa 58,6, kun se vuonna 2000 oli 55,9. Myös ennakkoon äänestäneiden määrä kasvoi näissä vaaleissa noin 96 000:lla. Ennakolta äänesti 22,9 prosenttia kaikista äänestäneistä.

Tampereella äänestysaktiivisuus nousi kahdella prosenttiyksiköllä eli 53,6 %:sta 55,7 %:iin. Naiset olivat edelleen aktiivisempia äänestäjiä kuin miehet. Tampereella 57,8 % äänioikeutetuista naisista ja 53,8 % äänioikeutetuista miehistä kävi vaaliurnilla.

Vasemmistoliittoa lukuun ottamatta kaikki puolueet saivat näissä vaaleissa enemmän ääniä kuin vuonna 2000. Eniten lisä-ääniä saivat Sosiaalidemokraattinen Puolue ja Kokoomus sekä uutena mukana ollut Tampereen Sitoutumattomat (Tasi). Tampereen suurin puolue oli edelleen Kokoomus, joka keräsi 25 963 ääntä (28,3 %) ja sai näin 20 paikkaa Tampereen kaupunginvaltuustoon. Toiseksi suurin puolue SDP keräsi puolestaan 23 170 ääntä (25,3 %), joka oikeutti 18 valtuustopaikkaan.

1. Johdanto

Tampereen kaupunki on mukana Kuntaliiton vetämässä Demokratiatilinpäätöshankkeessa, joka on osa kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmaa. Hankkeessa on mukana 12 kuntaa ja se kestää vuoteen 2008 saakka. Hankkeen tarkoituksena on tuottaa kunnille työkalu paikallisen demokratian arvioimiseksi ja kehittämiseksi. Demokratiatilinpäätös koostuu neljästä eri teemasta, jotka toteutetaan vaiheittain. Vuosittain valtuustokauden aikana toteutetaan yhden demokratian ulottuvuutta kuvaavan teemamittariston kehittäminen, soveltaminen kunnissa ja käyttökelpoisuuden arviointi.

Demokratiatilinpäätöksen neljä mittausteemaa aikatauluineen ovat seuraavat: 1) vaalitulinpäätös (syksy 2004- kevät 2005) 2) kuntademokratian toimintatavat (kevät 2005–kevät 2006) 3) kuntalaisten osallistuminen ja vaikuttaminen (kevät 2006–kevät 2007) ja 4) luottamushenkilö- ja viranhaltijatyöskentely (kevät 2007–kevät 2008).

Nyt valmistuneen vaalitulinpäätöksen teemat ovat: äänestysaktiivisuus, vaaliosallistumisen edistäminen, paikalliset vaaliteemat, ehdokkaiden rekrytointi, valtuuston kokoonpano ja sen muutokset, sosiaalisen edustavuuden toteutuminen sekä vaalien vaikutus muiden luottamushenkilöpaikkojen jakoon.

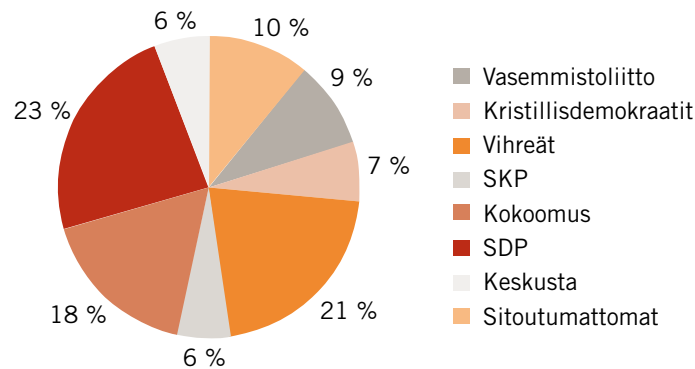
2. Vaaliosallistumisen edistäminen

Äänestysaktiivisuuden jatkuva lasku vuoden 1996 kunnallisvaalien jälkeen on koettu huolestuttavana suuntauksena ja epäluottamuslauseena poliittiselle päätöksentekojärjestelmälle. Kunnallisvaaleissa päätetään kuntalaisia konkreettisesti koskettavista asioista ja tätä haluttiin myös vaalien yhteydessä korostaa. Lisäksi ennakkoäänestyspaikkoja lisättiin sellaisiin paikkoihin, missä ihmiset normaalisti arkisin liikkuvat.

Kaupunginhallitus hyväksyi kaikkiaan kuusi uutta ennakkoäänestyspaikkaa, neljä kauppakeskusta ja kaksi kaupunginosakirjastoa. Lisäksi käytössä olivat jo kevään 2004 EU-vaaleissa hyväksytyt uudet ennakkoäänestyspaikat; keskusvirastotalo, pääkirjasto ja yksi sivukirjasto.

Kunnallisvaaleista tiedotettiin ja niiden tärkeyttä korostettiin monella eri tapaa. Tampereen kaupunki oli mukana Kuntaliiton äänestysaktiivisuuskampanjassa, jonka kohderyhmänä olivat ensi kertaa äänestävät nuoret. Tämän kampanjan aineistoa levitettiin aktiivisesti kouluihin ja nuorisotaloille. Nuorisotaloilla järjestettiin nuorille varjovaalit, joiden tulokset käyvät ilmi oheisesta taulukosta. Varjovaalit toteutettiin 12 nuorisokeskuksessa ja ääniä annettiin yhteensä 580.

Nuorten varjovaalien tulokset

Kaupungin Internetsivuille laadittiin erityiset vaalisivut, joilla julkaistiin muun muassa ennako-äänestys- ja äänestyspaikkatietoja sekä ehdokasasettelutietoja. Virastotalon näyttelyikkunassa oli nähtävillä ennakoäänestyspaikat ja mainos kaupungin omasta vaalikoneesta vaaleihin asti. Vaalien alla ilmestyneessä Tampere-lehdessä julkaistiin artikkeleita ja ilmoituksia vaaleista.

Tampereen kaupungin sivuilla oli ehdokkaan valintaa helpottamassa vaalikone, jonka kysymykset koskivat ajankohtaisia paikallisia aiheita. Kysymyksiä laadittiin yleisötilaisuuksissa ja niitä saattoi lähettää nettilomakkeella tai kirjastoissa paperilomakkeella. Vaalikoneella pyrittiin lisäämään myös kuntavaalien kiinnostavuutta. Vaalikoneeseen kirjautui vaalipäivään mennessä 13 741 käyttäjää. Heistä noin 11 500 etsi itselleen sopivaa ehdokasta vastaamalla vaalikoneen kysymyksiin ja loput käyttäjistä selasivat ehdokkaiden vastauksia vastaamatta itse kysymyksiin. Suurin vaalikoneen käyttäjäryhmä olivat 21–25-vuotiaat. Vaaliviikonloppuna kävijöitä oli noin 2 500. Ehdokkaita vaalikoneen kysymyksiin vastasi 390 eli yli 70 % kaikista 544:stä Tampereella ehdolla olleesta.

Vaalikoneen käyttäjien ikärakenne

Ikä	Käyttäjien suhteellinen lukumäärä %
-15	1,8
16-20	7,8
21-25	19,4
26-30	17,9
31-35	10,8
36-45	18,3
45-60	20,1
61-	3,9

Tiedon ilmoittaneita käyttäjiä oli 10 496, joista miehiä 45,5 % ja naisia 54,5 %.

3. Ehdokkaiden rekrytointi

Kunnallisvaaleissa ehdokkaita voivat asettaa puolerekisterissä olevat puolueet sekä äänioikeutettujen perustamat valitsijayhdistykset. Tampereella ehdokkaita asetti yhdeksän vakiintunutta puoluetta ja lisäksi Suomen Kansan Sinivalloiset r.p., Eläkeläiset Kansan Asialla r.p., Perussuomalaiset r.p., Tampereen Sitoutumattomat ry:n yhteislista sekä Valitsijayhdistys Jarno Miettinen. Eniten ehdokkaita asettivat Kokoomus ja Sosialidemokraattinen Puolue, molemmat 100. Vasemmistoliitolla ehdokkaita oli 90, Liberaaleilla neljä, Suomen Kristillisdemokraateilla 29, Vihreällä liitolla 84, Suomen Kommunistisella puolueella 42 ja Suomen Keskustalla 44. Suomen Kansan Sinivalloisilla oli yksi ehdokas, Eläkeläiset Kansan asialla asetti kuusi ehdokasta, Perussuomalaiset 11 ja Tampereen Sitoutumattomat 32 ehdokasta. Yhteensä ehdokkaita oli 544, mikä on 68 ehdokasta enemmän kuin vuoden 2000 kunnallisvaaleissa. Yhtä jaettavana olevaa valtuustopaikkaa kohti oli kahdeksan ehdokasta.

Tietoja ehdokasasettelusta

	Ehdokkaita (lkm)	Valtuuston koko (lkm)	Ehdokkaat/ valtuustopaikat	Valtuutettuja 1000 asukasta kohti	Ehdokkaita asettaneita ryhmiä
v.2000 kunnallisvaalit	476	67	7,1	0,34	13
v.2004 kunnallisvaalit	544	67	8,1	0,33	14

4. Paikalliset vaaliteemat

Paikallisia vaaliteemojen näkyvyyttä tarkastellaan paikallisen median, Aamulehden julkaisemien kunnallisvaaleja ja erityisesti vaaliteemoja koskevien kirjoitusten pohjalta. Tarkasteluajankohta oli vuosi 2004 ja tässä selvityksessä huomioituja kirjoituksia kaikkiaan kymmenen. Artikkelit haettiin Aamulehden arkistotietokannasta.

Ensimmäinen vaaliteemoja koskeva juttu ilmestyi toukokuussa (AL 28.05.2004), mutta varsinaisesti puolueiden vaaliteemoja käsiteltiin syys- ja lokakuun aikana. Tuolloin ilmestyneissä kirjoituksissa (AL 19.09, 23.09, 10.10) käsiteltiin kaikkien puolueiden vaaliteemoja, mutta yksittäisten puolueiden osalta tarkemmin kirjoitettiin Kokoomuksen ja SDP:n kunnallisvaaliohjelmista.

Palveluiden tulevaisuuden tuotantotapa muodostui tärkeimmäksi vaaliteemaksi ja sen nähtiin myös tuovan eroja puolueiden välille. Erityisesti Kokoomuksen ja SDP:n välille haettiin eroa kulkien palveluiden tuotantotapaa (AL 10.10.2004). Kokoomuksen näkemyksenä oli, että kaupunki voi hyödyntää ulkopuolista palveluhankintaa lähes kaikilla aloilla. Sosialidemokraatit puolestaan korostivat tavoitteissaan julkisten palvelujen kehittämistä ja tuottamista pääosin verovaroin. Vastakkain olivat tutkijoiden näkemyksen mukaan markkinakeskeinen ja kuntakeskeinen palvelujen järjestämistapa.

Myös muiden puolueiden vaaliohjelmia tarkasteltiin Aamulehdessä tästä näkökulmasta. (AL 10.10.2004). Vasemmistoliiton näkemyksen mukaan palveluiden hyvä taso, laatu ja saatavuus turvataan parhaiten kaupungin oman henkilöstön voimin, ei yksityistämällä. Vihreiden mukaan uusia palveluiden tuotantotapoja voidaan kehittää ennakkoluulottomasti, kunhan huolehditaan palvelujen laadusta ja tasapuolisesta saatavuudesta. Tampereen sitoutumattomat näkivät, että kaupungin on pääsääntöisesti tuotettava itse koulutus- sekä sosiaali- ja terveystalvet. Yksityiseltä ostaminen edellyttää päätöksiä asiakohmaisesti. Samoin olisi siirryttävä palvelusetelien käyttöön kaikilla palvelusektoreilla. Keskustan kanta kaupungin toimintojen yksityistämiseen oli varovainen. Se edellyttäisi kustannustietoisuuden lisäämistä ja kilpailuttaminen ei saisi olla itsetarkoituks.

Myös pikaraitiotiehanke keskustelutti kunnallisvaalien aikana ja se lähes hautasi alleen muut vaaliteemat, ainakin julkisuudessa. Aamulehti mittautti pikaraitiotien kannatusta valtuutettujen, ehdokkaiden ja äänestäjien keskuudessa. (17.10.2004, 21.10.2004). Myös muut kaupungin tulevat liikennejärjestelyt puhuttivat, mutta työllisyys, vanhus-, terveys, sosiaali-, ja koulutuspalvelut jäivät keskustelussa vähemmälle huomiolle. (21.10.2004 AL).

5. Äänestysaktiivisuus

5.1 Äänioikeutetut

Tampere oli jaettu 59 äänestysalueeseen, mikä on sama määrä kuin vuoden 2000 kunnallisvaaleissa. Äänioikeutettuja oli näissä kunnallisvaaleissa Tampereella 165 842 eli 8 476 enemmän kuin edellisissä kunnallisvaaleissa. Tampereen väkiluku on kasvanut vastaavana ajanjaksona 7443:lla. Äänioikeutettujen osuus väestöstä oli näissä vaaleissa 81,7 prosenttia, joista naisia oli 52,9 % ja miehiä 47,1 %.

Äänioikeutetut ja äänestysalueet 1972–2000 käydyissä kunnallisvaaleissa Tampereella

Vuosi	Äänestys- alueita	Äänioikeutettuja				Yht.	% väestöstä
		Miehiä	%	Naisia	%		
1972	86	53 539	44,2	67 697	55,8	121 236	73,5
1976	89	55 796	44,5	69 695	55,5	125 491	75,5
1980	86	56 824	44,7	70 340	55,3	127 164	76,6
1984	88	58 919	45,0	72 099	55,0	131 018	78,2
1988	93	61 410	45,3	74 230	54,7	135 640	79,5
1992	72	63 047	45,6	75 149	54,4	138 196	79,5
1996	61	68 509	46,1	80 022	53,9	148 531	81,3
2000	59	73 458	46,7	83 908	53,3	157 366	81,5
2004	59	78 076	47,1	87 766	52,9	165 842	81,7

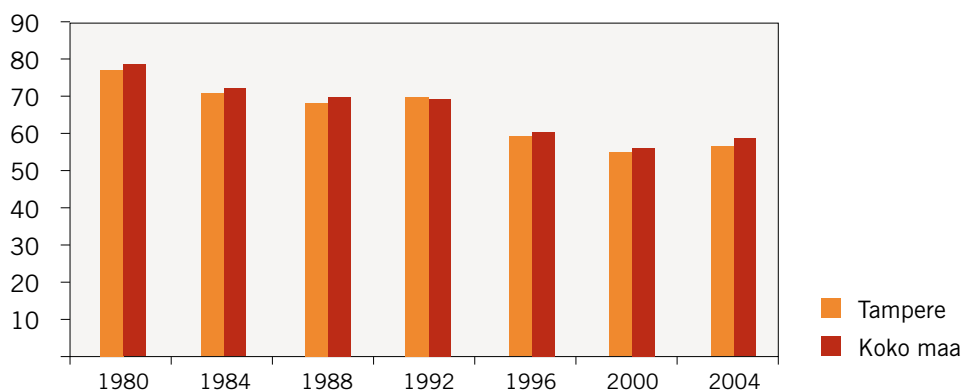
5.2 Äänestysaktiivisuus vuoden 2004 kunnallisvaaleissa ja aiemmin

Kunnallisvaalien äänestysaktiivisuus on laskenut 1970 ja 1980-lukujen noin 70-80 prosentin tasolta selvästi. Merkittävin muutos kunnallisvaalien äänestysprosentissa tapahtui vuoden 1996 vaaleissa, kun äänestysprosentti laski vuoden 1992 vaalien 71 prosentista 59,2 %:iin eli 11,8 prosenttiyksikköä. Vuoden 2004 kunnallisvaaleissa äänestysprosentti nousi hieman, 55,7 prosenttiin. Tampereen äänestysprosentti on kunnallisvaaleissa jäänyt yleensä alle valtakunnallisen tason, poikkeuksen tekee vuoden 1992 kunnallisvaalit. Vuoden 2004 kunnallisvaaleissa eroa oli noin yksi prosenttiyksikkö.

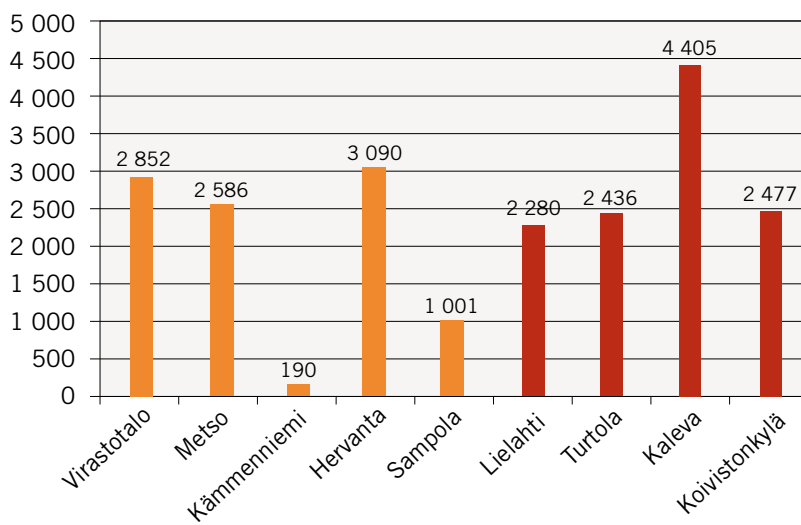
Ennakkoon äänestäneiden määrä kasvoi näissä vaaleissa ja kaikkiaan Tampereella ennakolta äänesti 21,6 prosenttia kaikista äänestäneistä. Edellisissä kunnallisvaalissa ennakoon äänestäneitä oli 18,8 prosenttia. Uudet ennakoäänestyspaikat houkuttelivat äänestäjiä, mutta ennakoäänestyksen nousu ei nostanut varsinaista äänestysprosenttia kahta prosenttiyksikköä enempää.

Kauppakeskuksissa annettiin 32 prosenttia ennakoäänistä, mikä on 12,6 prosenttia kaikista äänistä. Kaikkiaan kaupungin omissa ennakoäänestyspisteissä (kirjastot, keskusvirastotalo ja kauppakeskukset) annettiin 60 prosenttia ennakoäänistä, mikä on 23 prosenttia kaikista annetuista äänistä.

Äänestysprosentti

Uusien äänestyspaikkojen äänestäjämäärät

5.3 Äänestysaktiivisuus äänestysalueittain

Äänestysvilkkauudessa Tampereen eri alueilla on huomattavia eroja. Vilkkaimman ja matalimman äänestysaktiivisuuden alueilla on eroa noin 20 prosenttiyksikköä. Vilkkain äänestysalue löytyy Koivistonkylästä ja alhaisin Ahvenisjärveltä Hervannasta.

Vilkkaimmat äänestysalueet

Järj. no	Alue	Ään.alue no	Äänestys-%
1	Koivistonkoulu	22	64,6
2	Pyynikin ammattioppilaitos	6	64,5
3	Amurin koulu	5	64,2
3	Pispan koulu	26	64,2
5	Lamminpään koulu	34	63,5
6	Linnainmaan koulu	43	63,4
7	Saukonpuiston koulu	12	62,6
8	Vehmaisten koulu	44	62,1
9	Kissanmaan koulu	38	61,3
10	Amurin koulu	4	61,2

Matalimman äänestysaktiivisuuden alueet

Järj. no	Alue	Ään.alue no	Äänestys-%
1	Ahvenisjärven koulu	54	44,9
2	Etelä-Hervannan koulu	57	45,5
3	Härmälän koulu	21	50,2
4	Hatanpään koulu	20	50,9
5	Tampereen normaalikoulu	18	51,8
5	Ahvenisjärven koulu	55	51,8
7	Leinolan koulu	45	52,4
8	Multisillan koulu	25	52,6
9	Ahvenisjärven koulu	53	52,7
10	Tampereen klassinen koulu	8	52,8
10	Etelä-Hervannan koulu	58	52,8

Varsinaisena vaalipäivänä aktiivisimpia alueita olivat Vehmainen (47,5 %), Atala (44,6 %) ja Pispala (42,8 %). Alhaisimmat äänestysprosentit vaalipäivänä olivat Ahvenisjärven koulun kahdella äänestysalueella (numerot 54 ja 55) sekä Aleksanterin koulun äänestysalueella numero 1.

Edellisissä kunnallisvaaleissa v. 2000 ei ennakkoääniä vielä laskennallisesti voinut kohdistaa äänestysalueittain, joten kokonaisäänestysaktiivisuutta alueittain ei voi vertailla. Vaalipäivän äänestysaktiivisuuksia vertailtaessa näyttäisi siltä, ettei suuria muutoksia äänestysaktiivisuudessa alueittain ollut tapahtunut. Suurin muutos tapahtui Kämmenniemen äänestysalueella 47,6 %:sta 38,9 %:iin, mutta se selittynee maantieteellisillä seikoilla, koska ennakkoäänestysprosentti oli korkea (22,2 %) ja siten kokonaisäänestysprosentiksi tuli hyvä 61,1 %.

Tietoa äänestysalueista

Äänestysalue 22: Koiviston koulu

Koivistonkylä jakautuu kahteen äänestysalueeseen. Äänestysalue 22:ssa oli kaupungin korkein äänestysprosentti (65 %). Se on kokoomuksen vahvaa aluetta. Koivistonkylä on omistusasumis- ja pientalovaltainen alue melko lähellä keskustaa (4 km). Väestön koulutus- ja tulotaso on alueella keskimääräistä korkeampi.

Äänestysalue 6: Pynikin ammattioppilaitos

Äänestysalueen 6 äänestysprosentti oli 64,5. Alueeseen kuuluvia tilastoalueita ovat Pynikki ja Pynikinrinne, joissa tulotaso on kaupungin korkeimpia. Myös korkeakoulutettujen osuus on keskimääräistä huomattavasti korkeampi. Työttömyysprosentti on alhainen ja vuokra-asuntojen osuus on keskimääräistä alhaisempi.

Äänestysalue 5: Amurin koulu

Äänestysalueen äänestysprosentti oli yli 64. Amurissa asuu iäkästä väkeä, yli 75-vuotiaita on noin 15 prosenttia asukkaista. Määrä on kaupungin korkeimpia. Yhden ja kahden henkilön asuntokuntien osuus on myös korkea, yli 90 prosenttia.

Äänestysalue 26: Pispalan koulu

Pispala on perinteisesti ollut aktiivisten asukkaiden alue. Näissä vaaleissa alueen äänestysprosentti nousi yli 64:n. Pispala on pientalovaltaista aluetta, tulotaso ja korkeakoulutettujen osuus on muutamilla asuinalueilla keskimääräistä huomattavasti korkeampi.

Äänestysalue 21: Härmälän koulu

Härmälässä äänestettiin vuoden 2004 kunnallisvaaleissa laiskemmin kuin muilla alueilla. Äänestäneiden osuus oli 50 %. Härmälä on keskimääräistä korkeamman työttömyyden aluetta. Myös väestön koulutustaso ja tulotaso jäivät alle kaupungin keskiarvon.

Äänestysalue 56: Etelä-Hervannan koulu ja 54: Ahvenisjärvi

Hervanta on Tampereen suurin kaupunginosa, asukasmäärä on yli 20 000, joista äänioikeutettuja alueen kuudella äänestysalueella on yli 16 000. Tarkasteluun valituista kahdesta äänestysalueesta Etelä-Hervannan koululla äänestysaktiivisuus oli sama kuin koko kaupungissa keskimäärin (56 %), mutta Ahvenisjärven koululla kaupungin alhaisin 44,9 %. Ahvenisjärven koulun äänestysalueella

on paljon opiskelija-asuntoja, mikä osittain voisi selittää alhaista äänestysaktiivisuutta. Muualta tulleet opiskelijat eivät välttämättä vielä ole kiinnostuneita opiskelukaupunkinsa asioista. Mutta kaiken kaikkiaan Hervannan äänestysalueiden äänestysaktiivisuus oli alhaisempi kuin Tampereella keskimäärin.

Vasemmisto on Hervannassa näillä äänestysalueilla vahvoilla - sosialististen puolueiden kunnallisvaaleissa saama kannatus ylittää 50 prosentin rajan. Hervannassa työttömyysaste on korkeampi ja niin tulotaso kuin koulutustasokin alempi kuin kaupungissa keskimäärin.

5.4 Nuorten äänestysaktiivisuus

Vaalitutkimukset ovat jatkuvasta osoittaneet, että äänestysaktiivisuus on vähäisintä nuorimmissa äänioikeutettujen ikäluokissa. Ikäryhmittäisiä tietoja äänestysaktiivisuudesta ei saada virallisista tilastoista. Asiaa voidaan selvittää laskemalla äänestäneet ja äänestämättä jättäneet kunnan vaaliluetteloista manuaalisesti. Tampereella on lähes 167 000 äänioikeutettua. Kaikki äänioikeutetut kattavan ikäryhmittäisen tarkastelun edellyttämä työ määrä olisi kohtuuttoman suuri. Tästä syystä selvityksen kohteeksi on valittu neljä äänestysaluetta. Valintaperusteena on käytetty alueen äänestysaktiivisuutta. Mukana on kaksi matalan äänestysprosentin aluetta (Ahvenisjärven koulu ja Härmälän koulu), aktiivisin äänestysalue (Koiviston koulu) ja lähinnä kaupungin keskiarvoa oleva alue (Etelä-Hervannan koulu). Tarkastelussa erotetaan kolme eri ikäryhmää: 18–24-vuotiaat, 24–29-vuotiaat ja 30 vuotta täyttäneet.

Tietoja äänestysaktiivisuudesta (%) ikäryhmittäin vuoden 2004 kunnallisvaaleissa
Korkein, matalin ja lähinnä keskiarvoa oleva äänestysalue.

	22 Koiviston koulu	56 Etelä-Hervannan koulu	21 Härmälän koulu	54 Ahvenisjärven koulu
Äänestysprosentti	64,6 %	55,8 %	50,2 %	44,9 %
1980–86 syntyneet	43,4 %	30,0 %	28,2 %	43,3 %
1975–79 syntyneet	47,1 %	40,5 %	35,9 %	54,3 %
1974 ja sitä ennen syntyneet	67,9 %	61,1 %	55,1 %	43,2 %

Koska nuorten eri ikäluokkien äänestyskäyttäytymistä tarkasteltiin vain neljän äänestysalueen osalta ovat tulokset suuntaa antavia. Yleisesti ottaen voidaan kuitenkin todeta, että äänestyskäyttäytymistä voidaan pitää osittain periytyvänä, sillä Koivistonkylässä nuoret äänestivät vilkkaammin kuin Härmälässä tai Etelä-Hervannan koululla. Selkeän poikkeuksen tekee Ahvenisjärven äänestysalue. Siellä nuorten äänestysprosentti on lähes yhtä suuri kuin koko alueen äänestysprosentti ja 24–29-vuotialla se on suurempi (54,3 %) kuin koko alueen äänestysprosentti, (44,9 %). Alue on opiskelijavaltainen, mikä osittain selittää äänestyskäyttäytymistä.

5.5 Ulkomaiden kansalaisten äänestysaktiivisuus

Kunnallisvaaleissa äänioikeutettuja ovat myös muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden sekä Islannin ja Norjan kansalaiset, joilla on kotikunta Suomessa. Muilla ulkomaalaisilla on äänioikeus, edellyttäen, että henkilöllä on ollut kotikunta Suomessa yhtäjaksoisesti vähintään kahden vuoden ajan. Ulkomaan kansalaiset on jaettu virallisissa tilastoissa kolmeen ryhmään: 1) EU-maat, 2) Islanti ja Norja ja 3) muut.

Noin 3850:lla ulkomaiden kansalaisella on kotikunta Tampereella ja siten äänestys-oikeus kunnallisvaaleissa. Vilkkaimmin äänioikeutta käyttivät Islannin ja Norjan kansalaiset, heidän äänestysprosenttinsa oli 43,7 prosenttia, mutta lukumääräisesti tämä joukko on hyvin vähäinen. Suurin ulkomaalaisten joukko koostuu muiden maiden kansalaisista. Heistä äänioikeutta käytti 37 prosenttia.

Ulkomaalaisten äänestysaktiivisuus 2004 kunnallisvaaleissa

	Unionin kansalaiset	Islannin ja Norjan kansalaiset	Muiden maiden kansalaiset	Kaikki ulkomaalaiset yht.
Äänioikeutetut, yhteensä	1185	16	2652	3852
Äänestysprosentti	17%	43,7%	37%	31%

6. Vaalitulokset

Alla olevassa taulukossa on esitetty kunnallisvaalien tulokset ja puolueiden kannatusten muutokset 2000–2004 koko maan tasolla sekä Tampereella. Tampereen osalta taulukosta löytyy myös äänimäärät ja niiden muutokset vuoden 2000 kunnallisvaaleihin verrattuna.

Vuoden 2004 kunnallisvaaleissa koko maan tasolla tarkasteltaessa Suomen Sosialidemokraattinen puolue oli sai suurimman kannatuksen 24,1 prosenttia äänistä. Keskustan kannatus oli 22,8% ja Kokoomuksen 21,8 %.

Tampereen suurin puolue oli edellisten kunnallisvaalien tapaan Kokoomus, jota kannatti 25 963 tamperelaista eli 28,3 % vaaliuurnilla käyneistä. Kokoomuksen kannatus kuitenkin laski 0,2 prosenttiyksikköä edellisiin kunnallisvaaleihin verrattuna. Edellisistä vaaleista eniten kannatustaan menetti Vasemmistoliitto (1807). Puolueen äänimäärä oli nyt 10788, joka merkitsi 3,3 prosenttiyksikön menetystä. Sosialidemokraattien kannatus nousi 1,6 prosenttiyksikköä ja 3338 ääntä edellisiin kunnallisvaaleihin verrattuna. SDP oli kaupungin toiseksi suurin puolue. Vihreiden suh-

teellinen kannatus pysyi ennallaan 11,9 prosentissa, mutta puolueen saama äänimäärä nousi 969 äänellä.

Myös Keskustan kannatus pysyi lähes ennallaan, lisäystä oli 0,1 prosenttiyksikköä. Tämä merkitsi 4875 ääntä ja 5,3 prosentin kannatusta. Tampereen Sitoutumattomat ry:n yhteislista keräsi 7932 ääntä, mikä merkitsi 8,6 prosentin osuutta kaikista äänistä. Vuoden 2000 kunnallisvaaleissa puolueisiin sitoutumattomat ryhmät olivat mukana Pirkanmaan Sitoutumattomat ry:n listalla ja kannatus oli tuolloin 8,9 prosenttia kaikista äänistä

Puolueiden kannatus 20 ja 2004 kunnallisvaaleissa koko maassa ja Tampereella.

Puolue	Koko maan kannatus				Tampereen kannatus	
	Osuus äänistä %		Osuus äänistä %		Äänet yhteensä	
	2004	Muutos -00	2004	Muutos -00	Lkm	Muutos -00
Vasemmistoliitto	9,6	-0,3	11,8	-3,3	10788	-1807
Liberaalit	0,0	0,0	0,1	+0,1	106	+106
Suomen Kristillisdemokraatit	4,0	-0,3	4,8	+0,6	4424	+917
Vihreä liitto	7,4	-0,3	11,9	0,0	10875	+969
Suomen Kommunistinen Puolue	0,5	0,0	2,4	+0,7	2233	+829
Ruotsalainen kansanpuolue	5,2	+0,1	0,5	-0,1	491	-2
Kansallinen Kokoomus	21,8	+1,0	28,3	-0,2	25963	2162
Suomen Kansan Sinivalikoiset	0,1	+0,1	0,1	+0,1	47	+47
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	24,1	+1,1	25,3	+1,6	23170	+3338
Suomen Keskusta	22,8	-1,0	5,3	+0,1	4875	+512
Eläkeläiset Kansan Asialla	0,1	0,0	0,5	0,5	417	+417
Perussuomalaiset	0,9	+0,2	0,4	+0,4	384	384
Tampereen Sitoutumattomat ry:n yhteislista			8,6	+8,6	7932	7932
Valitsijayhdistys Jarno Petri Mikael Miettinen			0,0	0,0	37	37

6.1 Valtuuston kokoonpano ja sen muutokset

Kunnallisvaalien vaikutusta valtuuston kokoonpanoon voidaan tarkastella sekä puolue- että henkilötasolla. Puolueetasolla tarkastellaan muutoksia puolueiden voimasuhteissa. Henkilötaso on tärkeä, sillä äänestyspäätöksen on todettu painottuvan aiempaa enemmän henkilöön puolueen sijasta. Valtuustopaikat puolueittain ja puolueiden kannatuksen muutokset edelliseen vaalikauteen verrattuna on esitetty kootusti alla olevissa taulukoissa.

Vuoden 2004 kunnallisvaalien johdosta Tampereen kaupunginvaltuustossa tapahtuneet muutokset olivat verrattain pieniä. Vaalien tulos ei siten kerro suuresta tyytymättömyydestä edellisellä kaudella harjoitettuun kunnallispolitiikkaan, vaan pikemminkin valitun linjan pysyvyydestä. Vasemmistoliitto menetti kaksi paikkaa ja ruotsalainen kansanpuolue yhden paikan kaupunginvaltuustossa. SDP sai kaksi ja Kokoomus yhden paikan lisää. Kokoomus on valtuuston suurin puolue 20 paikalla ja SDP toiseksi suurin 18 paikalla. Seuraavaksi tulevat Vasemmistoliitto ja Vihreät, molemmilla on kahdeksan paikkaa valtuustossa. Sitoutumattomilla on kuusi valtuustopaikkaa.

Valtuustopaikat puolueittain ja niiden muutokset vuosina 1996–2004.

	Valt. koko	KESK	SDP	KOK	VAS	RKP	SKL	VIHR	Muut puol. 1	muut (Sit.)
1996	67	2	18	20	12	1	1	6	1	4
2000	67	3	16	19	10	1	3	8	1	6
2004	67	3	18	20	8	02	3	8	1	6

1) K1996 Nuorsuomalaiset, K2000 SKP ja K2004 SKP

2) Kokoomuksen valtuutettu Päivi Sillanaukee valittiin apulaiskaupunginjohtajaksi ja hänen sijalleen 12.1.05 valtuustoon valittiin RKP:n Peter Löfberg. Kokoomus ja RKP olivat vaaleissa vaaliliitossa

Valtuustopaikat puolueittain ja puolueiden kannatuksen muutokset edelliseen vaalikauteen verrattuna

Puolue	Kannatus %	Muutos 2000 vaaleista %	Valtuustopaikat	Muutos paikkoina
Vasemmistoliitto	11,8	-3,3	8	-2
Liberaalit	0,1		0	0
Suomen Kristillisdemokraatit	4,8	+0,6	3	0
Vihreä liitto	11,9	0,0	8	0
Suomen Kommunistinen Puolue	2,4	+0,7	1	0
Ruotsalainen kansanpuolue	0,5	-0,1	0	-1
Kansallinen Kokoomus	28,3	-0,2	20	+1
Suomen Kansan Sinivalkoiset	0,1	+0,1	0	0
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	25,3	+1,6	18	+2
Suomen Keskusta	5,3	+0,1	3	0
Eläkeläiset Kansan Asialla	0,5	+0,5	0	0
Perussuomalaiset	0,4	+0,4	0	0
Tampereen Sitoutumattomat ry:n yhteislista*	8,6	-0,3	6	0
Valitsijayhdistys Jarno Petri Mikael Miettinen	0,0	0,0	0	0

* Vuoden 2000 kunnallisvaaleissa puolueisiin sitoutumattomat ryhmät olivat mukana Pirkanmaan Sitoutumattomien yhteislistalla ja kannatus oli 8,9 prosenttia kaikista äänistä.

6.2 Valtuustokokoonpanon uusiutuminen henkilötasolla

Edelliskauden valtuutetuista kuusi henkilöä ei enää asettunut ehdolle vuoden 2004 kunnallisvaaleissa. Kauden 2000–2004 valtuutetuista asettui siis ehdolle 61 henkilöä ja heistä uudelleen valituksi tuli 51 henkilöä. Uusia valtuutettuja on 22,4 prosenttia valtuuston kokoonpanosta.

Valtuustokauden 2001–2004 valtuutetut syksyn 2004 kunnallisvaaleissa

	lukumäärä	%
Ei ehdokkaana	6	9
Ehdokkaana, valittiin valtuustoon	52	77,6
Ehdokkaana, ei valittu valtuustoon	9	13,4
Yhteensä	67	100

7. Sosiaalisen edustavuuden toteutuminen

Vaalitukimusten perusteella on todettu, että kansanedustajat eivät ole kansa pienoiskoossa. Näin on myös kunnallisvaaleissa. Valtuutettujen valikoitumista tarkastellaan tässä yhteydessä sukupuolen, iän ja työnantajan mukaan.

Ehdokkaiden ja valtuuston valittujen sukupuolijakauma

Naisten osuus valtuutetuista on kasvanut tasaisesti 1980-luvulta lähtien. Vuoden 2004 kunnallisvaaleissa naisvaltuutettujen osuus nousi 2,9 prosenttiyksikköä ja on 50,7 prosenttia, mikä tarkoittaa 33 paikkaa. Henkilömuutosten vuoksi valtuustotyönsä aloitti vuoden 2005 alussa 32 naista. Ehdokkaina naisia oli edellisiä kunnallisvaaleja vähemmän eli vähemmästä ehdokasmäärästä valtuuston valittiin naisia aikaisempaa enemmän. Naisten osuus ehdokkaista ja valituista on huomattavasti koko maan tasoa (39,9% ja 36,4%) korkeampi.

	Naiset	
	Ehdokkaat %	Valitut %
Kunnallisvaalit 2000	44	48
Kunnallisvaalit 2004	41	50,7

Ehdokkaiden ja valtuustoon valittujen ikäjakauma

Tampereen 544 kunnallisvaaliehdokkaasta 105 oli alle 30-vuotiaita. Heistä valintakynnyksen ylitti seitsemän ehdokasta, mikä on 10,4 prosenttia valituista. Luku on edellisiä kunnallisvaaleja korkeampi, mutta myös koko maan keskitasoa (6 prosenttia valituista) parempi. Suurin osa ehdokkaista oli 50-64 vuotiaita (32,5%) ja heidän osuutensa valtuustossa (43,3%) on huomattavasti muita ikäryhmiä suurempi, mutta noudattelee koko maan keskitasoa (44 %). Alla olevassa taulukossa on esitetty ehdokkaiden ja valittujen lukumäärä ja suhteelliset osuudet ikäryhmittäin.

Ehdokkaiden ja valtuustoon valittujen ikäjakauma

Ikä	Ehdokkaat Lukumäärä	%	Valitut Lukumäärä	%
18–24	36	6,6	1	1,5
25–29	69	12,7	6	9,0
30–39	89	16,4	8	11,9
40–49	128	23,5	16	23,9
50–64	177	32,5	29	43,3
65–	45	8,3	7	10,4
Yhteensä	544	100,0	67	100,0

Miten hyvin valtuuston kokoonpano edustaa vastaavia ikäryhmiä? Kaupungin väkiluku oli vuoden 2004 lopussa 202965 henkilöä. Heistä 50-64 vuotiaita on 18,8 prosenttia eli valtuustossa on selkeä ylliedustus ikäryhmän kokoon nähden. Alle 30-vuotiaita (15-29) tamperelaisista on 24,3 prosenttia ja heitä vastaavasti edustaa 10 prosenttia valtuutetuista.

Valtuuston valituista oman kunnan palveluksessa

Tampereen kaupunki on Tampereen suurin työnantaja. Kaupungin palveluksessa työskentelee 15 944 työntekijää. (31.12.2003), mikä on 17,9 prosenttia työllisestä työvoimasta. Valtuutetuista kaupungin palveluksessa työskentelee 13 eli lähes 20 prosenttia kaikista valtuutetuista.

Valtuuston valituista kaupungin palveluksessa

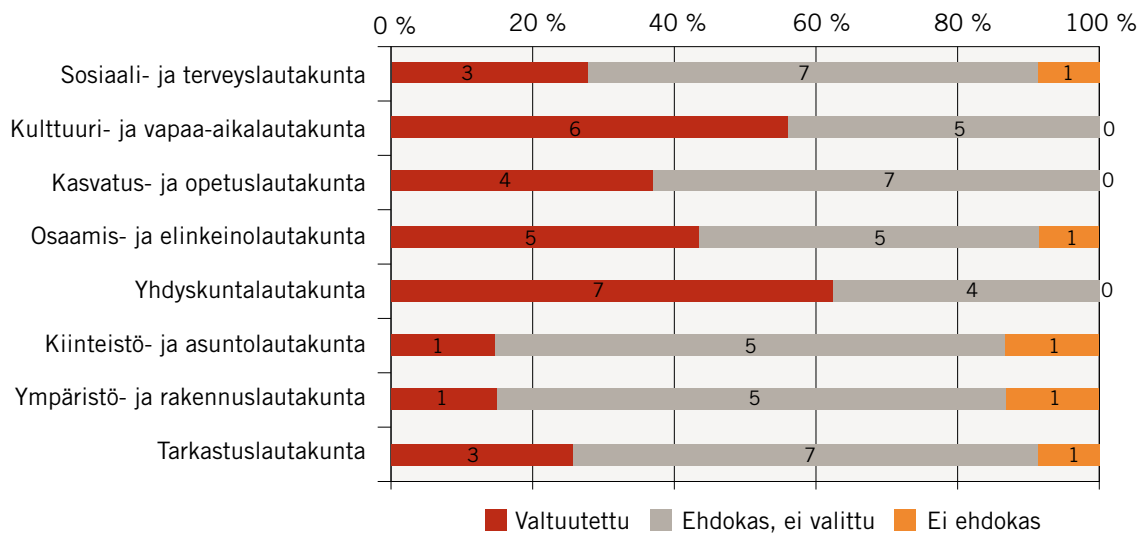
	lukumäärä	%
Valtuutettuja	13	19,4
Varavaltuutettuja	2	

8. Vaalien vaikutus muiden luottamushenkilöpaikkojen jakoon

Tampereen kaupungin toimintamallin uudistuksen yksi keskeisistä lähtökohdista on poliittisen päätöksenteon vahvistaminen. Vuoden 2005 alusta tilaaja-tuottajamallia on pilotoitu kaupungin organisaatiossa. Tämän myötä käyttöön otettiin tilaajalautakuntien rinnalle tuotannon johtokunnat. Tällä hetkellä kaupungin luottamushenkilöorganisaatio koostuu kahdeksasta lautakunnasta (lisäksi keskusvaalilautakunta), kolmesta tuotannon johtokunnasta sekä kuudesta liikelaitosten johtokunnasta. Tässä yhteydessä tarkastellaan lautakuntien sekä tuotannon johtokuntien luottamushenkilövalintoja.

Kaupunginhallituksen kaikki jäsenet ovat valtuutettuja. Lautakuntien jäsenistä valtuutettuja on 37,5 prosenttia, ehdolla olleita 56, 3 prosenttia ja ei-ehdokkaita 6, 3 prosenttia. Lautakuntien puheenjohtajista kuusi on valtuutettuja ja kaksi ehdolla olleita. Tuotannon johtokuntien paikoista suurin osa (70 %) on ehdolla olleiden vallassa. Valtuutettujen hallussa on 20 prosenttia johtokuntien paikoista. Ei-ehdokkaita on 10 prosenttia. Luottamushenkilöpaikat ovat Tampereella pääosin valtuutettujen tai ehdolla olleiden hallussa.

Lautakunta	Valtuutettu	Ehdokas	Ei ehdokas	Pj.
Sosiaali- ja terveys ltk	3	7	1	valtuutettu
Kulttuuri- ja vapaa-aika ltk	6	5	0	valtuutettu
Kasvatus- ja opetusltk	4	7	0	ehdokas
Osaamis- ja elinkeinoltk	5	5	1	valtuutettu
Yhdyskuntalautakunta	7	4	0	valtuutettu
Kiinteistö- ja asuntoltk	1	5	1	valtuutettu
Ympäristö- ja rakennusltk	1	5	1	ehdokas
Tarkastusltk	3	7	1	valtuutettu

Kuntayhtymien (Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, Pirkanmaan sosiaalipalvelujen kuntayhtymä) edustajista suurin osa on ehdolla olleita (7 henkilöä) ja valtuutettuja on kaksi henkilöä. Yksi paikka on ei ehdolla olleella. Pirkanmaan liittoon valituista henkilöistä kaikki ovat valtuutettuja.

Tampereen kaupunki
Hallinto- ja henkilöstöryhmä
PL 487
33101 Tampere
etunimi.sukunimi@tampere.fi
www.tampere.fi/osallistuminen